

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТУВАННЯ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Чеснакова Л.С., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

METHODICAL BASES OF DIAGNOSTICS THE CASH FLOW OF ENTERPRISE

Chesnakova L.S., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ДИАГНОСТИКИ ДВИЖЕНИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Чеснакова Л.С., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Наявність грошових коштів забезпечує платоспроможність підприємства, захист його від ризику банкрутства. В той же час, на сьогодні кошти є дефіцитним ресурсом, у зв'язку з чим ефективно управління ними набуває особливо важливого значення. Невід'ємною функцією управління є діагностування руху грошових коштів, яке доцільно починати з дослідження джерел і напрямків використання грошей, для чого слід розробити відповідний баланс.

Алгоритм розробки балансу наведено на рис. 1.

В блок-схемі використані такі умовні позначення:

A_i – статті активу звітного балансу підприємства;

B_j – статті пасиву звітного балансу підприємства;

n – кількість статей активу балансу;

m – кількість статей пасиву балансу;

ОД, ІД, ФД – діяльність відповідно операційна, інвестиційна та фінансова;

«п» – статті звітного балансу на початок періоду, що аналізується;

«к» – статті звітного балансу відповідно на кінець періоду, що аналізується.

Інформація для побудови балансу джерел і напрямків використання грошових коштів міститься у звітному балансі підприємства. При цьому бралось до уваги, що джерела грошових коштів формують ті статті активу, які зменшуються протягом звітного періоду, і статті пасиву, що збільшуються за цей же період.

Відповідно напрямки використання коштів визначають статті активу, які збільшуються протягом періоду, що аналізується, і статті пасиву, які зменшуються на протязі даного періоду. Відповідно до цього положення передбачено формування двох таблиць абсолютного приросту (убутку) статей звітного балансу.

В першій таблиці акумулюються джерела грошових коштів за видами діяльності (блоки 4-10 та блоки 18-24), а у другій таблиці – напрямки використання грошей (блоки 11-15 та блоки 25-29). За даними цих таблиць рахується чистий грошовий потік як в цілому по підприємству, так і за видами його діяльності.

Аналіз динаміки і структури джерел та напрямків використання грошових коштів за даними першої і другої таблиць дає відповіді на такі питання:

- в якій мірі власні й позикові кошти фінансують діяльність підприємства;
- в який вид діяльності спрямовується більша частина джерел фінансування;
- чи вкладаються кошти в оновлення, модернізацію, розширення виробничих потужностей;
- в якій мірі використовуються поточні зобов'язання; чи не зловживає підприємство цим запозиченим джерелом, затримуючи погашення власних зобов'язань;
- чи використовує підприємство можливості фінансових інвестицій для отримання додаткових коштів;
- яку частку коштів підприємство заморожує у запасах;
- в якій мірі дебіторська заборгованість зменшує грошові надходження.

В блок-схемі використані наступні умовні позначення:

Ч₃ – частка грошових коштів, що залишилася невикористаною у звітному періоді;

$ЧГП_{\text{п}}$, $ЧГП_{\text{в}}$ – значення чистого грошового потоку відповідно позитивне і від’ємне;

ДФ – загальна сума джерел фінансування потреб у грошових коштах звітного періоду.

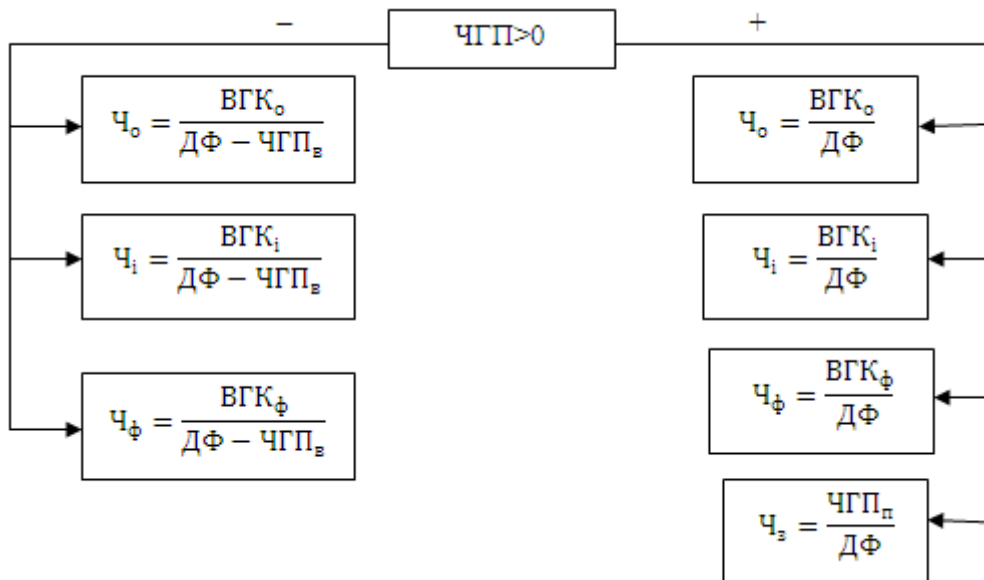

Рисунок 2 – Блок-схема алгоритму розрахунку часток грошових коштів на покриття потреб різних видів діяльності підприємства

Необхідність розрахунку часток за різними алгоритмами при позитивному й від'ємному значеннях чистого грошового потоку обумовлена тим, що при позитивному ЧГП загальної суми джерел звітного періоду достатньо для фінансування потреб усіх видів діяльності. До того ж виникає їх надлишок, який буде використано у наступному періоді. При від'ємному ЧГП підприємство покриває нестачу грошей за рахунок їх залишку на початок звітного періоду.

Вищенаведений процес діагностування доцільно доповнити оцінкою наступних коефіцієнтів, розрахованих за даними балансу джерел і напрямків використання грошових коштів:

- коефіцієнт грошової незалежності характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування і визначає частку власних внутрішніх джерел у загальній сумі використаних грошових коштів

а) при позитивному значенні ЧГП:

$$K_n = \frac{ДФ_в - ЧГП_п}{ВГК}$$

б) при від'ємному значенні ЧГП:

$$K_n = \frac{ДФ_в - (-ЧГП_в)}{ВГК}$$

де $ДФ_в$ – власні внутрішні джерела фінансування;

$ВГК$ – загальна сума використаних грошових коштів;

- коефіцієнт залучення грошових коштів показує, яка частка використаних грошей у звітному періоді покривалася залученими коштами:

$$K_{за} = \frac{ДФ_{за}}{ВГК}$$

де $ДФ_{за}$ – залучені джерела фінансування;

- коефіцієнт запозичення грошових коштів характеризує частку позикових коштів у загальному обсязі використаних грошей:

$$K_z = \frac{ДФ_z}{ВГК}$$

де $ДФ_z$ – запозичені джерела фінансування;

- коефіцієнт спонтанного фінансування характеризує ступінь використання запозичених безкоштовних грошей у покритті потреб господарської діяльності підприємства:

$$K_{сф} = \frac{ДПЗЗ}{ВГК}$$

де $\Delta ПЗЗ$ – збільшення поточних зобов'язань і забезпечень;

- коефіцієнт кредитного фінансування показує ступень залежності підприємства від позикового капіталу:

$$K_{kf} = \frac{\Pi}{ВГК}$$

де Π – отримані позики.

Аналіз руху грошових коштів за розробленими методичними засадами дозволяє виявити резерви покращення їх використання, своєчасно вжити заходи, що дозволять забезпечити платоспроможність підприємства, збільшити його фінансову стійкість, ділову та інвестиційну активність.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Методичні аспекти складання звітності про рух грошових коштів підприємства [Електронний ресурс] / Н.Н. Пойда-Носик, П.П. Гаврилко, С.Ю. Гозда // Інвестиції: практика та досвід. - 2012. - № 5. - С. 62-65. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ipd_2012_5_18.pdf

2. Чеснакова Л.С. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Л.С. Чеснакова. – К.: Логос, 2001. - 143 с.

REFERENCES

1. Methodological aspects of the statements of cash flows of the enterprise [electronic resource] / N. Poyda-spout, P. Gavrilko, S. Gozda // Investment: practice and experience. 2012. № 5. S. 62-65. Access: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ipd_2012_5_18.pdf

2. Chesnakova L.S. Financial Management: a tutorial / L.S. Chesnakova. K.: Logos, 2001. 143 p.

РЕФЕРАТ

Чеснакова Л.С. Методичні засади діагностування руху грошових коштів підприємства / Л.С. Чеснакова // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 2.

В статті запропоновані методичні підходи щодо діагностування руху грошових коштів підприємства для забезпечення його платоспроможності як у поточному періоді, так і у перспективі.

Об'єкт дослідження – процес руху грошових коштів підприємства.

Мета роботи – визначення можливостей забезпечення грошовими коштами безперебійне фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Метод дослідження – балансовий, коефіцієнтний аналіз.

Ефективна діагностика руху грошових коштів створює передумови для прийняття обґрунтованих рішень щодо управління платоспроможністю підприємства, реальними та фінансовими інвестиціями, структурою капіталу, запасами, дебіторсько-кредиторською заборгованістю. Базою для діагностики може бути звітний баланс підприємства. Він, на відміну від звіту про рух грошових коштів, який сьогодні підприємства складають прямим методом, дозволяє з'ясувати чинники, що впливають на чистий рух грошових коштів за видами господарської діяльності. Розроблено алгоритм побудови балансу джерел і напрямків використання грошових коштів, в основу якого покладено положення, згідно з яким до збільшення чистого грошового потоку призводять зменшення статей активу звітного балансу та збільшення статей пасиву, а до зменшення – зростання статей активу та зменшення статей пасиву. На базі балансу джерел і напрямків використання грошових коштів запропонована сукупність коефіцієнтів, які дозволяють оцінити рух грошей за видами діяльності, грошову незалежність підприємства від зовнішніх залучених та запозичених надходжень, міру їх використання.

Результати статті можуть стати складовою методики аналізу платоспроможності підприємства

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – пошук оптимальної системи управління рухом грошових коштів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ГРОШОВІ КОШТИ, ЧИСТИЙ ГРОШОВИЙ ПОТІК, БАЛАНС, КОЕФІЦІЄНТНИЙ АНАЛІЗ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ.

ABSTRACT

Chesnakova L.S. Methodical bases of diagnostics the cash flow of enterprise. Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2015. Vol. 2.

The methodological approaches of diagnosing of the cash flow of company's solvency in the current and in the future period are proposed in the article.

The object of study - the process of cash funds.

The purpose - to identify opportunities to ensure uninterrupted financing cash operating, investing and financial activity.

The methods of the research - the balance, ratio analysis.

The effective diagnostics of the cash flow creates the preconditions to make informed decisions on the management of a solvency, the real and financial investments, capital structure, inventory, accounts-payable.

The basis for the diagnosis can be performance balance. Unlike the cash flow statement, which now make up the company direct method the performance balance allows us to determine the factors that affect the net cash flow for business activities. An algorithm for constructing the balance of sources and uses of cash, which is based on increasing net cash flow causes decreasing in the balance sheet items asset and increasing liability items. On a balance of sources and uses of funds the set of coefficients to assess the movement of money for activities, monetary independence from external businesses attracted and borrowed revenue as they use is proposed.

Results of the article may be the part of the method of a solvency analysis.

Assumptions about development of the object of research - the search for optimal management cash flow are predicted.

KEY WORDS: CASH, NET CASH FLOW, BALANCE SHEETS, RATIO ANALYSIS, SOLVENCY.

РЕФЕРАТ

Чеснакова Л.С. Методические принципы диагностирования движения денежных средств предприятия / Л.С. Чеснакова // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2015. – Вып. 2.

В статье предложены методические подходы к диагностированию движения денежных средств предприятия для обеспечения его платежеспособности, как в текущем периоде, так и в перспективе.

Объект исследования - процесс движения денежных средств предприятия.

Цель работы – определение возможностей обеспечения денежными средствами бесперебойного финансирования операционной, инвестиционной и финансовой деятельности предприятия.

Метод исследования – балансовый, коэффициентный анализ.

Эффективная диагностика движения денежных средств создает предпосылки для принятия обоснованных решений по управлению платежеспособностью предприятия, реальными и финансовыми инвестициями, структурой капитала, запасами, дебиторско-кредиторской задолженностью. Базой для диагностики может быть отчетный баланс предприятия. Он, в отличие от отчета о движении денежных средств, который сегодня предприятия составляют прямым методом, позволяет выяснить факторы влияющие на чистое движение денежных средств по видам хозяйственной деятельности. Разработан алгоритм построения баланса источников и направлений использования денежных средств, согласно которому к увеличению чистого денежного потока приводят уменьшения статей актива отчетного баланса и увеличение статей пассива, а к уменьшению – рост статей актива и уменьшение статей пассива. На базе баланса источников и направлений использования денежных средств предложена совокупность коэффициентов, которые позволяют оценить движение денег по видам деятельности, денежную независимость предприятия от внешних привлеченных и заимствованных поступлений, степень их использования.

Результаты статьи могут стать составной методики анализа платежеспособности предприятия.

Прогнозные предположения по развитию объекта исследования - поиск оптимальной системы управления движением денежных средств.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ДЕНЕЖНЫЕ СРЕДСТВА, ЧИСТЫЙ ДЕНЕЖНЫЙ ПОТОК, БАЛАНС, КОЭФФИЦИЕНТНЫЙ АНАЛИЗ, ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ.

АВТОРИ:

Чеснакова Людмила Станіславівна, кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри менеджменту, e-mail: nana07@ukr.net, тел. +380989927716, Україна 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1.

AUTHOR:

Chesnokova Ludmila S., Ph.D., professor, National Transport University, professor, department of Management, e-mail: nana07@ukr.net, tel. +380989927716, Ukraine 01010, Kyiv, Suvorova str., 1.

АВТОРЫ:

Чеснокова Людмила Станиславовна, кандидат экономических наук, профессор, Национальный транспортный университет, профессор кафедры менеджмента, e-mail: nana07@ukr.net, тел. +380989927716, Украина 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Козак Л.С., кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Економіка», Київ, Україна.

Новікова А.М., доктор економічних наук, доцент, ДП «ДержавтотрансНДІпроект», Київ, Україна.

REVIEWER:

Kozak L.S., Ph.D., professor, National Transport University, head, department of Economics, Kyiv, Ukraine.

Novikova A.M., Ph.D., Economics (Dr.), associate professor, «DerzhavtotransNDIproekt», Kyiv, Ukraine.